

njegovih suradnika između 1964. i 1968. godine, koji se čuvaju u Državnom arhivu u Zagrebu, Dino Mujadžević iznosi njihove stavove i oštru kritiku intelektualnoga kruga oko časopisa *Praxis*, smatrajući ih odgovornima za studentske demonstracije.

O studentskoj pobuni 1968. godine govori rad Igora Graovca u kojem autor iznosi tvrdnju da te demonstracije ne predstavljaju disidentstvo, nego radikalizaciju komunističkih rješenja.

Albert Bing autor je posljednjeg rada "Disidenti/'divergenti', ljudska prava i osamostaljivanje Hrvatske", u kojem analizira različite aspekte disidentstva, a naročito one koji su odigrali važnu ulogu u osamostaljivanju Hrvatske devedesetih godina 20. stoljeća. Autor se osvrće i na novo di-

sidentstvo koje nastaje nakon osamostaljenja Hrvatske i smatra ih "divergentima", odnosno pripadnicima inteligencije s političke margine.

Zbornik radova *Disidentstvo u suvremenoj povijesti* pobudit će zanimanje za daljnje istraživanje ove teme jer na jednom mjestu razrađuje, analizira i metodički postavlja problem disidentstva baveći se pitanjem definiranja pojma, zatim prikazivanjem pojedinaca, društvenih skupina i pokreta, te utjecaje politike, inozemstva i kulture prema njima. Za povijest 20. stoljeća Zbornik je veoma značajan i zanimljiv s obzirom na činjenicu da je od događaja prošlo preko četrdeset godina i različitost interpretacija se umnožava ■

Vera Katz

Zbornik Nikše Stančića. (ur. Iskra Iveljić) Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest, FF press, 2011, 388 str.

Objavljivanjem Zbornika Nikše Stančića nastavljena je jedna fina pojava, koju, tihi i samozatajni - kakva jeste, treba održavati i ubuduće. Naime, na ovaj se način zaslužnim profesorima Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu iskazuje poštovanje, zahvalnost i priznanje za marljiv, mukotrpan i plodotvoran rad - službu na imanju muze Clio. Nakon izdavanja spomenica Ljubi Bobanu (1996), Filipu Potrebići (2004) i Josipu Adamčeku (2009), zbornika Mirjani Gross (1999) i Miri Kolar Dimitrijević (2003), te *Radova* posvećenih Josipu Lučiću (1994) i Igoru Karamanu (2005), pred nama je i Zbornik akademika Nikše Stančića koji je dobar dio svog životnog vijeka posvetio proučavanju hrvatske

povijesti 19. i 20. stoljeća, s naglašenim interesovanjem za prilike u Dalmaciji.

Kroz stvaralački i životni put akademika vodi nas Božena Vranješ - Šoljan. Nikša Stančić je rođen na Hvaru, u Starome Gradu 1938. godine. U rodnome gradu je završio osnovno školovanje. Nakon završetka gimnazije u Splitu odlazi na studije u Zagreb, gdje je i diplomirao kao izvrstan student 1964. godine na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta. Po završetku studija radi na Radio-televiziji Zagreb, potom kao kustos Povijesnog muzeja Hrvatske. Početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća primljen je kao asistent na Katedru za hrvatsku povijest. Doktorirao je 1979. godine disertacijom *Hrvatska nacionalna ideolo-*

gija preporodnog pokreta u Dalmaciji (Mihovil Pavlinović i njegov krug do 1869). Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu je radio do umirovljenja 2008. godine. Od 2000. godine je suradnik, a od 2004. godine i redoviti član HAZU. Za djelo *Hrvatska nacija i nacionalizam u 19. i 20. stoljeću* 2002. godine od Republike Hrvatske dobio je državnu nagradu za znanost. Uređuje naučne časopise i stalno je prisutan u stručnom, naučnom i javnom životu.

Na Odsjeku za povijest je kao predavač naslijedio Jaroslava Šidaka i Mirjanu Gross, a sljedbenik je i njihova metodološkog pristupa od kojeg ne odstupa i koji je svojim radom obogatio, te historiografiji ponudio izvjestan i siguran pomak - šire, više. O ovome svjedoči bogata bibliografija u koju spada pet monografija, deset knjiga, brojni naučni radovi i članci u časopisima i zbornicima, te manje brojne, ali ništa manje vrijedne ocjene, prikazi i enciklopedijske natuknice. Autor je i nekoliko kataloga muzejskih izložaba.

U *Zborniku* je pored životopisa i bibliografije radova ovog uvaženog profesora mjesto našlo još ukupno 23 rada. Radovi akademika Franje Šanjeka ("Knjižna kultura hrvatskog srednjovjekovlja"), Mirjane Matijević - Sokol ("Prozopografska crtica o zagrebačkom biskupu Stjepanu II. (1225.-1247.)") i akademika Petra Strčića tiču se srednjovjekovne problematike. Dva se priloga dotiču problematike u vezi sa Osman-skim carstvom. To su rad Nenada Moačani-na o tzv. "Geografsko - statističkom" opisu

Bosanskoga pašaluka nastalog sredinom 17. stoljeća i rad Hrvoja Petrića koji govori o pravoslavnim trgovcima sa područja Osmanskog carstva u Banskoj Hrvatskoj i Varaždinskoj krajini na početku 18. stoljeća.

Najveći dio priloga odnosi se na različita pitanja iz historije 19. i 20. stoljeća. Autorice i autori dolaze najvećim brojem iz Hrvatske, ali *Zbornik* ima i međunarodni karakter budući su pored hrvatskih u njemu zastupljeni znanstvenici, kolege i bivši đaci profesora Stančića koji dolaze iz Austrije, Poljske, Bosne i Hercegovine te Sjedinjenih Američkih Država. Svoju su naučnu dužnost prema profesoru tako iskazali još i Zvezdana Sikirić - Assouline, Vlasta Švooger, Iskra Iveljić, Stjepo Obad, Antoni Cetnarowicz, Ivan Botica, Mirjana Gross, Marko Trogrlić, Josip Vrandečić, Stjepan Matković, Arnold Suppan, Franko Mirošević, Ivo Goldstein, Tihomir Cipek, Husnija Kamberović, Tomislav Galović, Drago Roksančić.

Posljednji rad u *Zborniku* je o prozopografiji, metodi koja je u nas još uvijek nedovoljno istražena. Autorica Nives Rumenjak se pozabavila upravo mogućnostima ove metode te našoj historiografiji ukazuje na nove obzore, nudi nove izazove i metodološke pristupe u istraživanju određenih tema. Ako uzmemo u obzir da je svaki kraj ujedno i novi početak, onda slijedi da je ovaj članak zaslužen našao prostor upravo na ovom počasnom mjestu ■

Edin Omerčić